

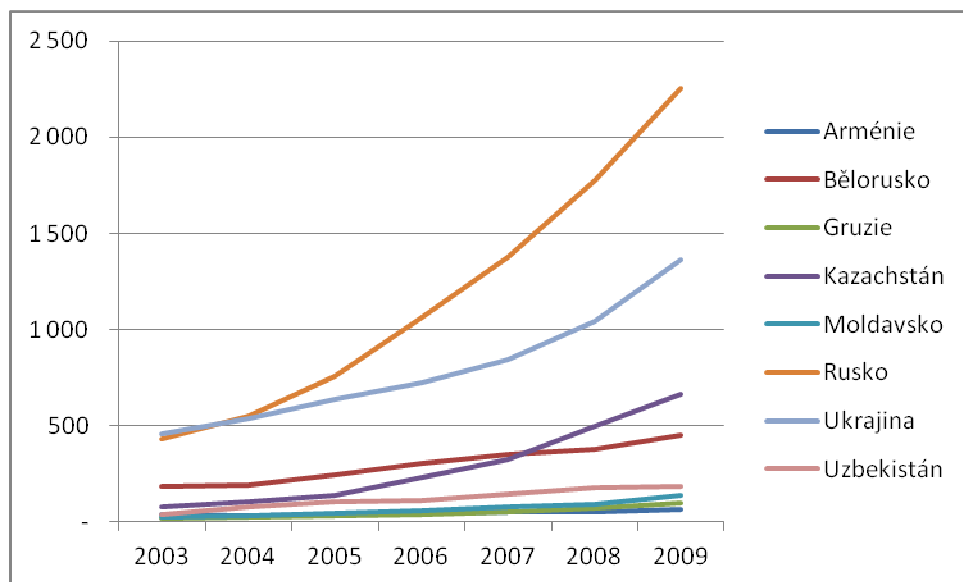
Ruští studenti na českých vysokých školách

Liudmila Kopecká

V porovnání s akademickým rokem 2003/2004 počet zahraničních studentů vzrostl za posledních pět let více než dvakrát. Největší nárůst studentů je z Ruska.

Co láká mladé Rusy do ČR? Proč je populární získat vzdělání v ČR?

Dá se říct, že studium v zahraničí je trendem dnešní doby. I v Česku je tento trend zřetelný, podle údajů ČSÚ je zřejmý růst počtu zahraničních studentů. V akademickém roce 2009/2010 na českých vysokých školách studovalo téměř 35 000 zahraničních studentů. Nejčastěji se jednalo o zahraniční studenty ze Slovenska (přibližně dvě třetiny), dále již s podstatně menším zastoupením studenty Ruska, Ukrajiny, Vietnamu a Kazachstánu (viz tabulka níže). Právě u studentů z Ruska došlo od roku 2003 k nárůstu šesti násobnému.

Zdroj: Vlastní graf podle dat ČSÚ.

Podle výzkumu autorky mezi ruskými studenty v Česku, častými motivy pro příjezd jsou: blízkost slovanské kultury a jazyka, geografická blízkost, možnost studovat zdarma a prestiž evropských škol.

Vzhledem k tomu, že evropský titul – tedy i titul z České republiky – má vyšší prestiž, vysílají někteří rodiče své děti studovat do ČR i proti jejich vůli, čímž občas realizují své vlastní ambice, a chtějí zvýšit svoji prestiž. Vystudovat vysokou školu v Evropě se v Rusku cení velmi vysoko a rodiny jsou do takového vzdělání ochotny investovat. V porovnání s náklady na studium v ČR, musí člověk v Rusku k dosažení vzdělání na státní vysokoškolské škole platit často poměrně vysokou částku. V Rusku sice existují bezplatná místa na veřejných vysokých školách, avšak zkoušky na tato místa jsou velmi přísné, přičemž v této sféře nechybí korupce. Aby člověk, který nezískal bezplatné místo, v Rusku dosáhl na státní vysokoškolské vzdělání, musí často jen za samotné studium platit v přepočtu až 45 000 korun ročně.

Zařídit si studium v ČR je nicméně pro Rusy poměrně nákladná věc, a to i na veřejné škole. Aby ruští studenti mohli udělat přijímací zkoušky v češtině, většinou v České republice nejdříve chodí na přípravný jazykový kurz. Jeho cena se pohybuje od 4 000 euro na školní rok, ubytování pak stojí od 200 euro na měsíc. Většinou to student musí zaplatit vše najednou, aby dostal vízum. To činí minimální vstupní náklady kolem 6000 euro. Pokud jsou studenti posláni do zahraničí rodiči, tak rodiče také hradí náklady. Někteří studenti, kteří přijíždí z vlastní iniciativy, si ale na náklady spojené s počáteční fází a po příjezdu dlouho šetří, a proto se rychle snaží zařadit na český pracovní trh. Většinou jde o studenty, kteří už absolvovali vysokoškolské vzdělání v Rusku.

Studium v zahraničí také může být používáno rodiči jako strategie ochrany a zajištění lepší budoucnosti pro vlastní děti. Jelikož politická situace současného Ruska není úplně bez mraček, studium na zahraniční univerzitě může být součástí ochrany proti politickým změnám a popřípadě součástí dlouhodobější strategie pro trvalou pracovní migraci v zahraničí. Příkladem je situace Inny, studentky VŠE původem z Krasnojarsku: *„Mama chtěla, abych se sem nastěhovala. Ale i když jsem sem přijela ne podle svého přání, domu už teď nechci. Nehledě na to, že mi tady něco chybí, už bych domu nejela. Tady je klidnější žít. Sociálně klidnější.“*

V případě ruských kluků může být studium v zahraničí jednou z variant jak se vyhnout povinné službě v armádě, což je strašákem mnohých mladých Rusů a jejich rodičů. Kvůli rozšířené šikaně a fyzické i psychické náročnosti služba v ruské armádě neláká.

Ovšem sami studenti nejsou jenom pasivními subjekty rozhodnutí rodičů, někdo rozhodnutí přijet za studiem do ČR přijal samostatně. Pro studenty z Ruska je studium v ČR spojeno s úplně jinými možnostmi než v Rusku. Podle slov studentky z VŠE, původem z Jekatěrinburgu: *„Tady je hodně možností pro cestování, vzdělání a seberealizaci, které v Rusku nejsou. Vracet se do Ruska nechci. Ne kvůli penězům, ale kvůli těm možnostem. V Rusku je spousta lidí, i ti, které mají například technické vzdělání, nucena se zabývat obchodem, protože tam jsou peníze, v továrně by například i s titulem inženýra dostávali 7 000 – 10 000 rublů (4 000 - 6 000Kč) měsíčně. Také ve vědě nejsou peníze. Člověk nemá možnost dělat to, co ho baví, protože platy jsou mizerné.“*

Nicméně ne pro všechny je to v Česku snadné. V Rusku studenti dokončují střední školu v 17 letech a migrace za studiem do Česka je pro ně psychicky poměrně náročná. *„Byla jsem poprvé tak daleko od domova a sama. Ze začátku bylo velmi těžké být daleko od mých blízkých a rodiny, zvyknout se na novou kulturu“*, říká studentka Karlovy Univerzity, která přijela do ČR díky iniciativě rodičů v sedmnácti letech. Při všech výhodách života v ČR tak ne všichni studenti zvládají samostatný život a odloučení od rodiny, proto se také často vrací zpátky do Ruska ještě před ukončením studia nebo mají v plánu co nejdříve ukončit alespoň bakalářský stupeň a pak se vrátit domů.

Pro někoho byl život v zahraničí dávným snem a studium na vysoké škole je životním projektem, prvním krokem k trvalému usídlení. Například Ruská studentka ČVUT Anžela (26 let) říká: *„Nikdy jsem nechtěla bydlet v Rusku. Před tím, než jsem se nastěhovala do ČR, tak jsem se tady byla podívat jako turista a pak hledala varianty jak sem přijet studovat.“* Jsou také studenti, kteří sem jedou z vlastního rozhodnutí a chtějí tady zkusit bydlet, nejsou však definitivně rozhodnutí, jestli zůstat natrvalo nebo ne. Jsou spíš dobrodruhy, kterým studium v ČR připadalo zajímavé.

Rozhodnutí zůstat v Česku natrvalo není v případě studentů nikdy definitivní, jelikož sama doba studia je charakteristická svojí mobilitou (a to nejen pro Rusy). Studenti hodnotí svoji situaci a perspektivy usídlení v ČR. Jsou ti, kteří se chtějí vrátit domu ihned po ukončení vzdělání. Dále jsou ti, kteří čekají na to, jak se bude vyvíjet jejich život tady, jestli najdou dobrou práci, nebo partnera, nebo si v Česku prostě zvyknou a už se jim nebude chtít zpátky. A pak jsou studenti, kteří přemýšlejí o migraci do dalších zemí.

Studium v zahraničí přináší hodně pozitivů jak pro jedince, tak i pro státy: vytvářejí se příležitosti pro osobní růst, rozvíje se mezinárodní spolupráce. Pro některé státy poskytování univerzitního vzdělání v mezinárodním měřítku hraje významnou role v ekonomii (v příjmech států). Ale Česká republika zatím v této sféře pokulhává, v čemž hraje nebezvýznamnou roli byrokratická a časová náročnost organizace studia v ČR.